

פ' תולדות

(1) בראשית פרק כה

(כא) וַיַּעֲמֵר יַצְחָק לִידְוֹד לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ פִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲמֵר לוֹ יְדוֹד וַתְּהֵר רַבֶּקָּה אִשְׁתּוֹ:

(2) רשב"ם על בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח - בשביל:

(3) רש"י על בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח אשתו - זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת (יבמות סד):

(4) תרגום אונקלוס על בראשית פרק כה פסוק כא

וצלי יצחק קדם יי לקבל אתתיה ארי עקרה היא וקבל צלותיה יי ועדיאת רבקה אתתיה:

(5) תרגום יונתן על בראשית פרק כה פסוק כא

ואזל יצחק לטוור פולחנא אתר דכפתיה אבוי והפך יצחק בצלותיה דעתיה דקוב"ה ממה דגזר על אנתתיה ארום עקרא הות גביה עשרין ותרתינ שנין ואתהפיך בגינייה דעתיה דקוב"ה ממה דגזר עליה דאף הוא הוה עקר ואתרוח ואתעברת רבקה אנתתיה:

(6) רד"ק על בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח אשתו, לעומת אשתו כלומר בעבורה, שלא יצטרך לקחת אשה אחרת להוליד ממנה, לפיכך התפלל מאד בעבורה שיתן לו האל ממנה בן. או פירש לנוכח אשתו, כי בשעת התפלה היה עומד לנכחה כדי שיכוין לבו עליה:

(7) חזקוני על בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח אשתו - לתקנת אשתו, כמו נכח ה' דרככם (שופטים יח:ו) שתרגמו אתקן ארחתהו. אבל בשבילו לא היה מתפלל שהרי יודע היה שאינו עקור כדכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע.

(8) ספורנו עה"ת ספר בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח אשתו. אף על פי שהובטח על הזרע שיירש התפלל לאל ית' שיתן לו אותו הזרע ומזאת ההגונה הנצבת נכחו:

(9) מזרחי על בראשית פרק כה פסוק כא

זה עומד בזוית זו ומתפלל. וזו עומדת בזוית זו ומתפללת. בשלהי הבא על יבמתו אמרו, "על אשתו לא נאמר אלא "לנכח אשתו". מלמד ששניהם עקורים היו והיו מתפללים שניהם זה כנגד זה. ומפני שאין דרך המתפללים להתפלל זה כנגד זה אלא נגד פני עליון, פירש רש"י, "זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת", דהשתא הוי פירוש "לנכח אשתו" מקום תפלת אשתו, כאלו אמר, ויעתר יצחק לה' במקום הנכחי למקום תפלת אשתו.

(10) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סד.

יצחק אבינו עקור היה שנאמר ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו על אשתו לא נאמר אלא לנוכח מלמד ששניהם עקורים היו א"ה ויעתר לו ויעתר להם מיבעי ליה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע

(11) רש"י שם

ויעתר להם מיבעי ליה - בשלמא אי אמרת תפלת יצחק על אשתו היתה היינו דכתיב ויעתר לו כמו שהיה מתפלל עליה ותהר רבקה אשתו אלא אי אמרת על עצמו היה מתפלל ולנוכח אשתו משמע ששניהם היו צועקים זה מול זה ויעתר להם מיבעי ליה:

(12) ספר גור אריה על בראשית פרק כה פסוק כא

עומדת בזוית זו וכו'. דאם לא כן הוי ליה למכתב 'על אשתו' (יבמות סד.), "לנוכח" משמע שהיו שניהם מתפללין זה כלפי זה (כ"ה ברא"ם), וזהו שאמר 'זה עומד בזוית זו וכו', מפני שכן דרך המתפללין שכל אחד ואחד עומד בזוית במקום מיוחד שלא יהיה נטרד מחבירו, לכך זה עומד בזוית זה וזה באחר.

13 ספר משכיל לדוד על בראשית פרק כה פסוק כא

לנוכח אשתו זה עומד וכו'. דא"א לומר לנוכח אשתו ממש ולעולם הוא בלבד היה מתפלל דהא אסור לעמוד כנגד המתפלל אלא ודאי שגם היא היתה מתפללת והשתא נמי ליכא למימר שהיו יושבים לנוכח זה כנגד זה ממש פנים כנגד פנים דהא המתפלל צריך שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין הקיר ועוד דא"כ זה מתפלל לרוח אחת וזו לרוח אחרת וא"א לומר כן דממ"נ חד מנייהו עשה שלא כהוגן ולכך מפרש זה היה עומד בזוית זו וכו' ולעולם תרווייהו לרוח אחת ופניהם אל הקיר:

14 פרוש הט"ז על התורה - בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח אשתו, זה עומד בזוית זו. מלשון לנוכח קא דייק דאילו היו עומדים בשורה אחת בשוה אין זה נוכח, ועוד מאי נ"מ מזה, אלא דקמ"ל אותו חדר שהיו מתפללים שם דומה למזבח ובקרבת של מזבח היה הדין שמזה על שתי זויות דהיינו שתיים שהן ארבע ה"נ היה בתפלה שלהם הדומה לקרבן היו מכוונים שתי הזויות דהוה כמו ד' רוחות:

15 הכתב והקבלה על בראשית פרק כה פסוק כא

לנכח. פירשוהו כמו בעבור, ואין לזה דמיון במקרא, ונ"ל לפי המבואר בשרש וכוה שעיקר הוראתו התחזקות והתאמצות, לחזק דבריו לפני השופט בראיות, או התחזקות להצדיק עצמו ולהפריע דעת חברו אליו כענין וכוה ועיקר שרשו שתי אותיות כח, ומזה יהיה מלת לנכח כאן ג"כ ענין התאמצות והתחזקות כי יצחק להיותו עולה תמימה שנתקדש בהר המוריה לא שת לבו בעסקי עוה"ז ולהתפלל בעד הריון ועיקר תולדותיו היה עבודת הש"י, ומזה הטעם הוצרך אברהם לצוותו לאליעזר על זווגו, כי הוא לא היה חושש לעניני עוה"ז ממנו ומעצמו,

16 וגם כאן לא הרבה להתפלל רק להפצרת אשתו בלבד, שהיתה מתאמצת ומפצרת בו להתפלל עבור בניו, ויתורגם לנכח אשתו ולמ"ש הרש"פ ששרש נכח הוא כח, והנו"ן הוא נו"ן נפעל האמנת"ו, ומזה (ש"ב ט"ו) ודבריו טובים ונכוחים כלומר דברים שיש בהם כח לעמוד, לא דברי רוח שכלים מאליהם וכן כולם נכוחים למבין (משלי ה') פ' שהמבין הוא יודע שהם דברים שיש בהם כח וממש, נ"ל כי גם מלת לנכח כאן הוא מענין זה, כי מלת כח יורה ג"כ על הזרע והפרי, כמו לא תוסף תת כחה לך, כלומר פרי הארץ וזרעה, וכן אם כחה אכלתי בלא כסף (איוב ל"א) כלומר תבואת הארץ ופרי',

17 וישמש ג"כ על פרי בטן מזרע האדם, כמו כחי וראשית אוני, וטעם לנכח אשתו שהתפלל שיהיה לאשתו כח ויכולת להוליד זרע ולפי"ז מבואר בקרא ענין תפלתו. אמנם מדלא אמר קרא להוליד או להזריע אשתו, לתת לה הריון או פרי בטן וכדומה מהלשונות, ושינה ללשון נכח, לזה מצאו רבותינו מקום לדרוש גם כונה שנייה להורות על מקום התפלה, ושהתפללו שניהם זה בזוית זה וזו בזוית אחרת. (ולפירוש המפרשים סתם המקרא ענין התפלה ולא ביאר כ"א מקום עמידתו בעת התפלה, והסכה שבעבורה התפלל):

18 שיעורי חומש רש"י, רבי יצחק דוב קופלמאן

והנה, המתפלל על בניו עושה זאת או משום שיש לו שאיפה להעמיד דורות ישרים בכלל ישראל או סתם להנאת עצמו. ופירשו לנו חז"ל שיצחק ורבקה לא התפללו על בניו להנאת עצמם אלא התפללו על כלל ישראל שאמור לצאת מחלציהם, ושניהם התפללו על זוית זו ר"ל על יסוד הבנין, והיתה זאת תפילה אחת.